

บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายจะศึกษาระดับความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังศึกษาตัวประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจ ตลอดจนศึกษารูปแบบของการจัดการศึกษาอันเป็นลักษณะที่พึงพอใจของนิสิต ผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจความพึงพอใจเป็นมาตราส่วนประเมินค่าแบบรวม (Summated Rating Scale) ของดิเคอร์ท์ (Likert) แบบ 5 ช่วง จำนวนข้อกระทงทั้งหมด 130 ข้อ และข้อความแบบปลายเปิด ตามถึงรูปแบบของกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาที่นิสิตพึงพอใจและอยากให้บัณฑิตวิทยาลัยนำไปจัดการศึกษาในภาควิชาของตน กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนิสิตปริญญาโทบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้ที่ลงทะเบียนเรียนและได้รับการประเมินผลจากบัณฑิตวิทยาลัยมาแล้วอย่างน้อย 2 ภาคเรียน ผู้วิจัยได้คัดเลือกรายชื่อของกลุ่มตัวอย่างประชากรจากรายชื่อนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2524 จำนวนทั้งสิ้น 615 คน โดยศึกษาทั้งหมด และได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสำรวจความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ได้แบบสำรวจคืนมาและใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด 413 ฉบับ หลังจากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทดสอบความแตกต่างของความพึงพอใจจำแนกตามเนื้อหาทั้ง 6 ด้าน และรวมเนื้อหาทุกด้าน ระหว่างกลุ่มนิสิตที่แตกต่างในเรื่อง ประสบการณ์ก่อนเข้าเป็นนิสิต คณะเนนเฉลี่ยสะสม และสถานภาพการเรียนของนิสิต โดยใช้การทดสอบที (t - test) , วิเคราะห์ตัวประกอบเพื่อหาตัวประกอบอันมีผลต่อความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียน

การสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์, วิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Content Analysis) คำถามปลายเปิดเพื่อหารูปแบบของกระบวนการ เรียนการสอนแต่ละ เนื้อหาที่นิสิตพึงพอใจและปรารถนาให้บัณฑิตศึกษานำไปจัดการ เรียนการสอนในภาควิชาของตน โดยวิเคราะห์จำแนกตามภาควิชาโดยเสนอลักษณะที่พึงพอใจมากที่สุด 5 อันดับแรก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ข้อค้นพบ

ก. ระดับความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการ เรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ,

นิสิตนักศึกษาคณะครุศาสตร์มีระดับความพึงพอใจต่อกระบวนการ เรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาแต่ละ เนื้อหาทั้ง 6 ด้าน โดยสรุปรวมเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากมาหาน้อย คือ

1. ด้านอาจารย์ผู้สอน
2. ด้านบทบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิต
3. ด้านการประเมินผล
4. ด้านเนื้อหาวิชา
5. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
6. ด้านปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน เรียงตามลำดับความสำคัญมาหาน้อย

ดังนี้

- 6.1 ห้องเรียน
- 6.2 ห้องสมุดคณะครุศาสตร์
- 6.3 ห้องทำงานนิสิตที่ภาควิชาจัดไว้ให้

ซึ่งเนื้อหาทั้ง 6 ด้านมีระดับความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นห้องสมุดคณะครุศาสตร์ และห้องทำงานนิสิตที่ภาควิชาจัดไว้ให้ ที่มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับพึงพอใจน้อย

เมื่อพิจารณาข้อกระทง ส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ข้อกระทงที่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีอยู่ทั้งหมด 8 ข้อกระทง เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากมาหาน้อย ดังนี้

1. ความเป็นที่เชื่อถือในวงวิชาการของอาจารย์
2. การเปิดโอกาสให้นิสิตซักถามปัญหา
3. ความเชื่อมั่นในตนเองของอาจารย์
4. การสอนโดยสอนทฤษฎีควบกับการปฏิบัติ
5. ความเป็นกันเองของอาจารย์
6. การประเมินผลโดยประเมินจากการทำรายงานและการ สอบ
7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำรายงานและศึกษาค้นคว้าตามที่อาจารย์กำหนด
8. การเป็นผู้นิยมชมชอบสัมพันธ์ของอาจารย์

ส่วนข้อกระทงที่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยมีทั้งหมด 19 ข้อกระทง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้คือ

1. การใช้อุปกรณ์การสอนได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและเวลา
2. การใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบ ไม่ซ้ำซาก
3. การให้คะแนนการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ
4. การรักษาระเบียบการใช้ห้องสมุดของนิสิต
5. สภาพห้องทำงานของนิสิตบัณฑิตที่ห้องสมุดจัดไว้ให้
6. การจัดสภาพห้องเรียนที่ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน
7. ความเพียงพอของหนังสือต่างประเทศในห้องสมุด
8. ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหนังสือบนชั้นวางหนังสือ
9. ความพึงพอใจต่อห้องสมุดคณะครุศาสตร์โดยสรุปรวม
10. การป้องกันการสูญหายของตำราและเอกสาร
11. ความพึงพอใจต่อห้องทำงานนิสิตบัณฑิตที่ภาควิชาจัดไว้ให้
12. สภาพของห้องทำงานอำนวยความสะดวกอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

13. ความพึงพอใจของโตะทำงานในห้องทำงานของนิสิตบัณฑิตที่ห้องสมุด คณะครุศาสตร์จัดไว้ให้

14. ความพึงพอใจต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

15. บรรยากาศโดยทั่วไปของห้องทำงานที่ภาควิชาจัดไว้ให้

16. การจัดโตะทำงานให้นิสิตบัณฑิตภายในภาควิชา

17. การประเมินผลแบบสอบถามเพียงครั้งเดียว

18. นิสิตสามารถที่จะใช้ห้องทำงานนิสิตที่ภาควิชาจัดไว้ให้สำหรับการศึกษาเพิ่มเติม เช่น การอ่านข่าวสาร, ความเคลื่อนไหวทางวิชาการ หรือผลงานการวิจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยภาควิชาเป็นผู้จัดหนังสือไว้ให้

19. ความพอใจของหนังสือที่จะให้คนคว่ำที่เป็นภาษาไทยในห้องสมุด

จะเห็นว่าส่วนใหญ่ข้อกระทงเหล่านี้อยู่ในด้านปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอนที่รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีเพียงข้อกระทงเดียวที่อยู่ในด้านการประเมินผล

เมื่อพิจารณาจำแนกตามภาควิชา พบว่านิสิตจากภาควิชาประถมศึกษา, มัธยมศึกษา บริหารการศึกษา, อุดมศึกษา และพยาบาลศึกษา มีความพึงพอใจต่อด้านอาจารย์ผู้สอนสูงกว่าด้านอื่น ๆ สำหรับภาควิชาอื่น ๆ มีอันดับสูงสุดกระจายแตกต่างกันไปคือ ศึกษาศาสตร์ , จิตวิทยา , โสภทศึกษา มีความพึงพอใจสูงสุดในด้านบทบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิต และนิสิตทุกภาควิชายกเว้นภาควิชาพลศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อด้านปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอนต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาข้อกระทงในส่วนที่นิสิตมีแต่ละภาควิชาที่มีความพึงพอใจมากและข้อกระทงที่นิสิตมีความพึงพอใจน้อย ข้อกระทงที่นิสิตมีความพึงพอใจสอดคล้องกันตั้งแต่ 4 ภาควิชาขึ้นไปมีดังนี้

ข้อกระทงที่มีระดับความพึงพอใจมาก

1. ความเป็นที่เชื่อถือในวงวิชาการของอาจารย์ (6)

* จำนวนภาควิชาที่มีความพึงพอใจสอดคล้องกัน

2. การเปิดโอกาสให้นิสิตซักถามปัญหา (6)
3. การสอนทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติ (6)
4. ความเชื่อมั่นในตนเองของอาจารย์ (6)
5. ความเป็นกันเองของอาจารย์กับนิสิต (5)
6. ความเป็นผู้มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี (4)

ข้อกระทงที่มีความพึงพอใจน้อย

1. ความเพียงพอของหนังสือในห้องสมุดที่เป็นภาษาไทย (8)
2. นิสิตสามารถที่จะใช้ห้องทำงานนิสิตที่ภาควิชาจัดไว้ให้สำหรับการศึกษาเพิ่มเติม เช่น การอ่านข่าวสาร, ความเคลื่อนไหวทางวิชาการ หรือผลงานการวิจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยภาควิชาเป็นผู้จัดหนังสือไว้ให้ (6)
3. การป้องกันการสูญหายของตำราและเอกสารในห้องสมุด (5)
4. การจัดโต๊ะทำงานให้นิสิตแต่ละคนภายในภาควิชา (5)
5. ความพึงพอใจต่อห้องทำงานนิสิตแต่ละคนที่ภาควิชาโดยสรุปรวม (5)
6. การประเมินจากการสอบไล่เพียงครั้งเดียว (5)
7. การบริการของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ (4)
8. บรรยากาศโดยทั่วไปของห้องทำงานนิสิตที่ภาควิชา (4)
9. ความพึงพอใจต่อห้องสมุดคณะครุศาสตร์โดยสรุปรวม (4)

ข. การทดสอบความแตกต่างของค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. นิสิตที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์ก่อนเข้าเป็นนิสิต มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้าน การประเมินผล แต่มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้าน เนื้อหาวิชา, กิจกรรมการเรียนการสอน, ปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน ทัศนคติของอาจารย์สอน บทบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิต และรวมเนื้อหาทุกด้าน

2. นิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสูง (GPA \geq 3.50) และ นิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมปานกลาง (GPA $<$ 3.50) มีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามเนื้อหาทั้ง 6 ด้าน และรวม

3. นิสิตที่มีสถานภาพการเรียนเต็มเวลาและ นิสิตที่มีสถานภาพเรียนครึ่งเวลามีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามเนื้อหาทั้ง 6 ด้านและรวม

ค. ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา มีทั้งหมด 16 ตัวประกอบ¹ โดยเรียงลำดับรวมความแปรปรวนรวม (SSQ) จากมากไปหาน้อย มีดังนี้คือ

ตัวประกอบที่ 1	บทบาทและบุคลิกภาพของอาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษา
ตัวประกอบที่ 2	บทบาทและบุคลิกภาพเพื่อนนิสิตด้านการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา
ตัวประกอบที่ 3	สภาพห้องทำงานนิสิตบัณฑิตที่ภาควิชาจัดไว้ให้
ตัวประกอบที่ 4	สภาพห้องเรียนในระดับบัณฑิตศึกษา
ตัวประกอบที่ 5	ค่านี้อาชีพที่จัดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา
ตัวประกอบที่ 6	ลักษณะข้อสอบที่เหมาะสมในระดับบัณฑิตศึกษา
ตัวประกอบที่ 7	วิธีสอนของอาจารย์ที่เหมาะสมในระดับบัณฑิตศึกษา
ตัวประกอบที่ 8	บุคลิกภาพของนิสิตบัณฑิตศึกษานั่งคุยกับเพื่อน

¹ กระจายละเอียดจากภาคการอภิปรายผล

- ตัวประกอบที่ 9 หลักการประเมินผลการเรียนที่เหมาะสมในระดับบัณฑิตศึกษา
- ตัวประกอบที่ 10 บทบาทของนิสิตแสดงถึงความมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
- ตัวประกอบที่ 11 ความมีคุณธรรมและมนุษยสัมพันธ์ของอาจารย์ที่มีต่อนิสิต
- ตัวประกอบที่ 12 การบริการวิชาการของห้องสมุด
- ตัวประกอบที่ 13 การเตรียมการสอนของอาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษา
- ตัวประกอบที่ 14 การจูงใจให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
- ตัวประกอบที่ 15 การจัดกิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมให้ประสบการณ์แก่นิสิต
- ตัวประกอบที่ 16 การจัดบรรยากาศในห้องเรียน

ง. รูปแบบของกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาที่ นิสิตต้องการให้มหาวิทยาลัยนำไปจัดการเรียนการสอน

จากการสอบถามถึงลักษณะของกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาที่นิสิตพึงพอใจและปรารถนาอยากจะให้บัณฑิตวิทยาลัยไปจัดการศึกษาในภาควิชาที่นิสิตศึกษาอยู่ โดยคำถามปลายเปิด เมื่อพิจารณาถึงลักษณะที่นิสิตพึงพอใจมากที่สุดห้าอันดับแรก แต่ละเนื้อหาทั้ง 6 ด้าน ลักษณะที่นิสิตมีความพึงพอใจสอดคล้องกันตั้งแต่ 4 ภาควิชา มีดังนี้คือ

1. ด้านเนื้อหาวิชา

1.1 เน้นหนักไปในด้านการนำไปใช้	(8)
1.2 ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ	(8)
1.3 มีความลึกซึ้งในสาขาวิชา	(7)
1.4 สอดคล้องตามสาขาวิชาที่เรียน	(5)
1.5 สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทย	(5)

* จำนวนภาควิชาที่มีความพึงพอใจในลักษณะของกระบวนการเรียนการสอนสอดคล้องกัน

- 3.2.6 มีอุปกรณ์ที่จำเป็นให้นิสิตยืมใช้ (4)
- 3.2.7 บรรยายภาคเพื่ออำนวยความสะดวกการอภิปราย (4)
- 3.3 ห้องเรียน
- 3.3.1 อากาศถ่ายเทได้ดี (9)
- 3.3.2 สภาพ ขนาด และจำนวนโต๊ะ เก้าอี้และพื่อเพียงพอ (8)
- 3.3.3 เงียบ ห่างไกลเสียงรบกวน (7)
- 3.3.4 เก้าอี้สามารถปรับเคลื่อนย้ายได้ (6)
- 3.3.5 สะอาด (4)
4. ค่านการประเมินผล
- 4.1 บอกวัตถุประสงค์และเกณฑ์การประเมินที่แน่นอน (6)
- 4.2 ประเมินจากหลายวิธีไม่ยึดสอบไล่เป็นหลัก (5)
- 4.3 ประเมินด้วยความยุติธรรม (5)
- 4.4 ประเมินจากการสอบอย่างสม่ำเสมอ (5)
- 4.5 ประเมินจากการสอบกลางภาค รายงาน และการสอบปลายภาค (4)
5. ค่านอาจารย์ผู้สอน
- 5.1 เป็นกันเองกับนิสิต (9)
- 5.2 มีความรู้สูงทั้งเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ (8)
- 5.3 ยอมรับความคิดเห็นของนิสิต (8)
- 5.4 ยุติธรรม มีคุณธรรม (5)
- 5.5 ถ่ายทอดความรู้ดี (4)
6. ค่านบทบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิต
- 6.1 มีความจริงใจ (8)
- 6.2 ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (5)

- 6.3 มีมนุษยสัมพันธ์ดี (5)
- 6.4 ร่วมทำงานกับผู้อื่นได้ (5)
- 6.5 มีน้ำใจ เอื้อเอื้อเอื้อแม่ (4)
- 6.6 ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน (4)

สำหรับลักษณะที่นิสิตพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา
จำแนกตามภาควิชา ให้ดูรายละเอียดในตอนที่ 4 บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้ง 6 ค่าย คือ ค่ายเนื้อหาวิชา, กิจกรรมการเรียนการสอน, ปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน, ประเมินผล, อาจารย์ผู้สอน และ บทบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิต ปรากฏว่าพิสัย (Range) ของระดับความพึงพอใจอยู่ในช่วงพึงพอใจน้อยจนถึง พึงพอใจมาก ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ค่ายเนื้อหาวิชา นิสิตบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์พึงพอใจต่อกำหนดเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับปานกลาง และนิสิตมีความพึงพอใจมากต่อประโยชน์ของเนื้อหาวิชาที่เรียน แสดงว่านิสิตมองเห็นประโยชน์ของการนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในอาชีพการงาน นิสิตภาควิชาวิจัยการศึกษา, บริหารการศึกษา, ศึกษาศาสตร์, มีความพึงพอใจต่อความน่าสนใจของเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับมาก นิสิตภาควิชาโสตทัศนศึกษา มีระดับความพึงพอใจน้อยค่านี้อาจารย์ในข้อกระทงต่อไปนี้ ความลึกซึ้งของเนื้อหาวิชา, เนื้อหาภาคปฏิบัติ, ความเหมาะสมของสัดส่วนเนื้อหาระหว่างภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และการได้รับเนื้อหาที่ค้นพบโดยการวิจัยหรือค้นคว้ามาจากระบบการของอาจารย์ ถ้าพิจารณาโดยทั่วไปปรากฏว่าไม่พบนิสิตภาควิชาใดเลย นอกเหนือจากภาควิชาโสตทัศนศึกษาที่มีระดับความพึงพอใจน้อยต่อข้อกระทงค่ายเนื้อหาวิชา ดังนั้นสาเหตุของความพึงพอใจน้อยต่อความลึกซึ้งของเนื้อหาวิชา, เนื้อหาภาคปฏิบัติ ความเหมาะสมของสัดส่วนระหว่างภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ไม่น่าจะมีสาเหตุมาจากการจัดหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา แต่อาจจะมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากที่นิสิตมีความพึงพอใจต่อกำหนดอาจารย์ไม่คอยสูงนัก จากการตรวจสอบพบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อความสามารถของอาจารย์ที่จะประยุกต์สิ่งที่เรียนที่สอน

อยู่ในระดับน้อย, และไม่คอยได้รับเนื้อหาวิชาอันเกิดจากประสบการณ์ของอาจารย์ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่อาจารย์จะต้องใจกว้าง และร่วมกันพิจารณาว่าสาเหตุที่แท้จริงคืออะไร และทำการปรับปรุงแก้ไข

✓ 1.2 คำนึงกิจกรรมการเรียนการสอน นิสิตมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง โดยทั่วไปนิสิตมีความพึงพอใจในระดับมากกับประโยชน์ที่ได้รับจากการทำรายงานและศึกษาค้นคว้าตามที่อาจารย์กำหนด แต่มีความพึงพอใจระดับน้อยต่อการใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและเวลา, การใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบไม่ซ้ำซาก และการจัดสภาพห้องเรียนที่ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการสอนของอาจารย์ที่ทำการสอนด้วยวิธีเดียว ตลอดทั้งภาคการศึกษา ขาดการเร้าใจนิสิตโดยการใช้วัสดุอุปกรณ์เข้ามาประกอบ ตลอดจนไม่พยายามสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนในชั้นเรียน จากการสอบถามด้วยคำถามปลายเปิด ลักษณะที่นิสิตพึงพอใจมากและสอดคล้องกันคือ การอภิปรายเพื่อแก้ปัญหา, ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมและรวมในการเรียน, ศึกษาค้นคว้าเองโดยมีอาจารย์แนะนำ, เน้นการนำทฤษฎีไปใช้สอนหลายรูปแบบ, เน้นการปฏิบัติจริง และศึกษานอกสถานที่

1.3 คำนึงปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน

1.3.1 ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ นิสิตบัณฑิตคณะครุศาสตร์ทุกภาควิชา มีระดับความพึงพอใจต่อห้องสมุดคณะครุศาสตร์ในระดับน้อยสอดคล้องกันในด้านการบริการของเจ้าหน้าที่, ความเพียงพอของหนังสือที่จะได้ค้นคว้าทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ นิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับน้อยต่อการรักษาระเบียบการใช้ห้องสมุดของนิสิต และการป้องกันการสูญหายของตำราและเอกสาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนิสิตซึ่งมีตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก และอาจเป็นบุคคลภายนอกด้วย ทำให้เจ้าหน้าที่เหนื่อยล้าเกินไปที่จะบริการอย่างมีประสิทธิภาพ และถูกใจผู้ใช้บริการ ส่วนการป้องกันการสูญหายของตำราและเอกสารจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า จะมีเจ้าหน้าที่ตรวจก่อนข้างสม่ำเสมอในช่วงเวลากลางวัน แต่ช่วงการเปิด

บริการภาคกลางคืน บางครั้งไม่มีเจ้าหน้าที่นั่งตรวจหนังสือ ทำให้เกิดการสูญหายของตำราและเอกสารขึ้นได้ ถ้าจะป้องกันได้อย่างแท้จริงแล้วควรมีเจ้าหน้าที่คอยตรวจอยู่ตลอดเวลาดู และห้ามนำถุง กระเป๋าเข้าห้องสมุด นอกจากนี้การรักษาระเบียบการใช้ห้องสมุดของนิสิตยังอยู่ในระดับที่พึงพอใจน้อย เพราะจากการวิจัยของ ฌพิศร (2521) พบว่านิสิตประมาณ 1 ใน 3 เข้ามาใช้ห้องสมุดเป็นที่พักผ่อนและฆ่าเวลา อาจเป็นเพราะขาดการฝึกฝนหรือการอบรมอย่างแท้จริงถึงมารยาทในการใช้ห้องสมุด นิสิตยังไม่เคยเห็นประโยชน์ของห้องสมุดอย่างแท้จริง จึงใช้ห้องสมุดเป็นที่สนทนาหรือพักผ่อนสลับกับการค้นคว้า ซึ่งบางครั้งรบกวนผู้อื่น ในเรื่องนี้ทางห้องสมุดสมควรจะมีเจ้าหน้าที่หรือมีมาตรการเพื่อให้นิสิตรักษาระเบียบการใช้ห้องสมุดให้ดีขึ้น ในเรื่องความเพียงพอของหนังสือที่จะให้คนค้นคว้า ปัญหาที่พบอยู่ในบางครั้ง คือมีบัตรรายการ แต่ไม่มีหนังสือในชั้นหนังสือในชั้นหนังสือซึ่งอาจสูญหาย เพราะการตรวจตราป้องกันการสูญหายของห้องสมุดไม่มีประสิทธิภาพพอ จากการสอบถามด้วยคำถามปลายเปิดถึงลักษณะที่พึงพอใจ พบว่าลักษณะที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือทุกภาควิชา คือ ต้องการให้เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีมารยาท และมีประสิทธิภาพ, มีหนังสือเพียงพอ ทันสมัย, สะอาด และเป็นระเบียบ

1.3.2 ห้องทำงานนิสิตที่ภาควิชาจัดไว้ให้ นิสิตมีความพึงพอใจต่อกันนี้น้อย ทั้งนี้เพราะบางภาควิชาในคณะครุศาสตร์ไม่มีห้องทำงานให้นิสิตที่เป็นสัดส่วน นิสิตคงต้องอาศัยบริเวณระเบียง หรือมุมใดมุมหนึ่งเป็นที่ทำงาน ที่มีห้องทำงานแล้วก็ยังไม่เป็นสัดส่วนเอกรเทศ อาจอยู่ติดกับห้องพักของอาจารย์ซึ่งไม่สะดวกต่อการอภิปรายหรือใช้เสียง ดังนั้นในบางข้อกระทงที่เกี่ยวกับห้องทำงานของนิสิตที่ภาควิชาจัดไว้ให้มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด เช่น นิสิตภาควิชามัธยมศึกษา, พดศึกษา, จิตวิทยา และโสตทัศนศึกษา มีความพึงพอใจต่อการที่จะสามารถใช้ห้องทำงาน นิสิตในการค้นคว้าหรืออ่านข่าวสารเพิ่มเติมในระดับน้อยที่สุด สาเหตุอาจเนื่องมาจากภาควิชาเหล่านั้นไม่มีห้องทำงานให้นิสิต จึงยังไม่สามารถที่ภาควิชาจะหาเอกสารมาวางไว้ให้นิสิตอ่าน หรืออาจจะมีห้องทำงานที่มีขนาดเล็กมาก ไม่สะดวกต่อการที่จะเอาชั้นวางหนังสือมา

ทั้งเพราะจะทำให้สถานที่คับแคบไป จากการสอบถามด้วยคำถามปลายเปิดถึงลักษณะที่
 นิสิตพึงพอใจพบลักษณะที่มีความพึงพอใจมาก และสอดคล้องกันทุกภาควิชา คือ เป็น
 สักส่วน, มีเก้าอี้-โต๊ะ และห้องกว้างพอ มีหนังสือและเอกสารให้คนคว้าเพิ่มเติม แสงสว่าง
 พอเพียง และอากาศถ่ายเทโล่งดี.

1.3.3 ห้องเรียน นิสิตมีความพึงพอใจต่อห้องเรียนในระดับปาน
 กลางทั้งโดยสรุปรวม และจำแนกตามภาควิชา ยกเว้นนิสิตภาควิชาพยาบาลศึกษามีความ
 พึงพอใจต่อการระบายอากาศของห้องเรียน และความสะดวกในกรณีที่จะต้องใช้โสต
 ทัศนูปกรณ์ในระดับต่ำ เช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากที่ห้องเรียนไม่มีโสตทัศนูปกรณ์
 ประจำอยู่ทุกห้อง การใช้ จะต้องผ่านเจ้าหน้าที่ซึ่งบางครั้งมีความยุ่งยากพอสมควรในกรณี
 เร่งด่วน บัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์น่าจะวางแผนการจัดและการใช้ห้องเรียนซึ่งมีโสต
 ทัศนูปกรณ์พร้อม และบังคับบัญชาให้เจ้าหน้าที่ตรงต่อเวลาในการจัดบริการโสตทัศนูปกรณ์
 ตามที่ร้องขอตามวันและเวลาที่จองล่วงหน้า ความไม่สะดวกในการใช้โสตทัศนูปกรณ์อาจจะ
 เป็นสาเหตุที่ทำให้อาจารย์หันมาใช้วิธีการสอนแบบบรรยายในทุกเนื้อเรื่อง ดังนั้นการพัฒนา
 การเรียนการสอนจะให้ผลได้เต็มที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาค้นบุคคล และในขณะ
 เดียวกันค่านูปรณ์ก็จำเป็นจะต้องมีพร้อมด้วย จากการสอบถามด้วยคำถามปลายเปิด
 ลักษณะที่นิสิตพึงพอใจมากและสอดคล้องกัน คือ อากาศถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างพอเพียง
 ขนาดและจำนวนโต๊ะพอเหมาะกับจำนวนนิสิต สะอาด ปราศจากเสียงรบกวนภายนอก และ
 เก้าอี้เคลื่อนย้ายได้

1.4 การประเมินผล นิสิตมีความพึงพอใจต่อการประเมินผลโดยสรุป
 รวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการประเมินโดยประเมินจากการทำ
 รายงานและการสอบอยู่ในระดับมาก มีความพึงพอใจต่อการประเมินจากการสอบไล่เพียง
 ครั้งเดียว และการให้คะแนนการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอในระดับน้อย / มีนิสิตภาควิชาวิจัย
 การศึกษาเพียงภาควิชาเดียวที่มีความพึงพอใจต่อความรู้เกี่ยวกับการออกข้อสอบของอาจารย์
 ในระดับมาก นิสิตในภาควิชาอื่น ๆ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะ
 ภาควิชาวิจัยการศึกษาเป็นภาควิชาที่ทำการอบรมความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลอยู่แล้ว

คณาจารย์จึงประกอภด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางค่านนี้โดยเฉพะ จากการสอบถามด้วยคำถาม ปลายเปิด ลักษณะที่นิสิตพึงพอใจมากและสอดคล้องกันทุกภาควิชาคือ การประเมินจากการ รายงานและการสอบ บอกหลักเกณฑ์การประเมินล่วงหน้า, ประเมินตามวัตถุประสงค์, ยุติธรรม และประเมินเป็นระยะ ๆ

1.5 อาจารย์ผู้สอน นิสิตมีระดับความพึงพอใจต่อกันอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม คำชมเชยเดขกถิตของคะแนนความพึงพอใจต่อกันอาจารย์ผู้สอนสูงกว่าค่านอื่น ๆ อีก 5 ค่าน ลักษณะเกณฑ์ที่นิสิตพึงพอใจอยู่ในระดับมากคือ เป็นผู้มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี, ความเป็นที่เชื่อถือในวงวิชาการ, ความเชื่อมั่นในตนเองและความเป็นกันเอง ข้อกระทงอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ไม่มีข้อกระทงใดที่มีระดับความพึงพอใจน้อยและน้อยที่สุด, ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณาจารย์บัณฑิตศึกษาเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับสูงสุดถึงขั้นปริญญาคุณวุฒิปดิตเป็นส่วนใหญ่ และมีการคัดเลือกอย่างมีหลักเกณฑ์ในการเข้าเป็นอาจารย์บัณฑิตศึกษา เมื่อพิจารณาจำแนกตามภาควิชา ข้อกระทงทุกข้อ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางและมาก ยกเว้นอยู่เพียงข้อเดียวที่นิสิตภาควิชาโสตทัศนศึกษามีความพึงพอใจน้อย คือ ความสามารถที่จะประยุกต์สิ่งที่เรียนที่สอน จากการสอบถามด้วยคำถามปลายเปิด ลักษณะที่นิสิตพึงพอใจมากและสอดคล้องกันทุกภาควิชา คือ เป็นกันเองกับนิสิต, มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี, ถายทอดความรู้ดี, ยอมรับความคิดเห็นของนิสิต, มีคุณธรรม ยุติธรรม, มีการเตรียมการสอน และมีเหตุผล

1.6 ค่านบทบาทและบุคคธิภาพของเพื่อนนิสิต นิสิตมีความพึงพอใจต่อกันบทบาทและบุคคธิภาพของนิสิตอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาจากค่านอาจารย์ผู้สอน ลักษณะที่เด่นที่สุดที่นิสิตมองเพื่อนนิสิต คือ เห็นว่าเพื่อนนิสิตเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ส่วนค่านอื่น ๆ นิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ไม่มีข้อกระทงใดที่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยหรือน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์ เป็นผู้ผ่านการคัดเลือกมาอย่างดี และนิสิตส่วนใหญ่อยู่ในวัยที่จัดว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว ยอมรับจักการปรับตัวและการเข้าสังคมกับผู้อื่น ทั้งยังเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการให้การศึกษาสั่งสอนอบรมนักเรียนมา เมื่อพิจารณารายภาควิชาแล้ว นิสิตภาควิชาประถมศึกษา

ระดับความพึงพอใจต่อค่านิยมบทบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิตอยู่ในระดับมากและสูงกว่าทุกภาควิชา นิสิตภาควิชาพลศึกษามีระดับความพึงพอใจต่อค่านิยมนี้ต่ำกว่านิสิตภาควิชาอื่น ๆ โดยมึระดับความพึงพอใจน้อยในข้อกระทงเหล่านี้ คือ การเตรียมตัวมาก่อนเข้าห้องเรียน, ความรู้พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ, เพื่อนนิสิตช่วยกระตุ้นให้เพื่อนนิสิตอื่น ๆ มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้า และช่วยเหลืองานวิชาให้กับอาจารย์ภายในภาควิชา จากการสอบถามโดยคำถามปลายเปิดถึงลักษณะที่นิสิตพึงพอใจต่อค่านิยมนี้ ลักษณะที่มีความพึงพอใจมากและสอดคล้องกันทุกภาควิชา คือ มีความจริงใจ, ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน, มีความกระตือรือร้น, มีความรับผิดชอบ, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, ยอมรับเหตุผลของผู้อื่น เสียสละ, มีน้ำใจ และร่าเริง

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างนิสิตที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์ก่อนเข้าเป็นนิสิต, ระหว่างกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกับกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมปานกลาง และระหว่างนิสิตกลุ่มที่ใช้เวลาเรียนเต็มเวลากับนิสิตกลุ่มที่เรียนครึ่งเวลา ปรากฏว่าจากการเปรียบเทียบเนื้อหาารวมทุกด้าน นิสิตทั้ง 2 กลุ่มที่แตกต่างกันในเรื่องประสบการณ์ก่อนเข้าเป็นนิสิต, คะแนนเฉลี่ยสะสม และสถานภาพการเรียนมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอนไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์, คะแนนเฉลี่ยสะสม และสถานภาพการเรียน แต่เมื่อทำการเปรียบเทียบแยกย่อยในแต่ละเนื้อหาพบว่า นิสิตที่มีประสบการณ์ก่อนเข้าเป็นนิสิตมีความพึงพอใจมากกว่านิสิตที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อนเข้าเป็นนิสิตอย่างมีนัยสำคัญในด้านการประเมินผล ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่านิสิตที่มีประสบการณ์มาก่อนส่วนใหญ่ได้เคยทำงานการสอน และการประเมินผลการเรียนของนักเรียนมาก่อน ทำให้มองเห็นปัญหาของการประเมิน จึงมองการประเมินผลของอาจารย์ผู้สอนในแง่ดีกว่านิสิตที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

นิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมปานกลาง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของไบรยาน (Bryan, 1978)

และชโรเคอร์ (Schroeder, 1978) ที่ว่านิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนไม่ต่างกัน

ส่วนนิสิตที่มีสถานภาพการเรียนเต็มเวลากับนิสิตที่ใช้เวลาเรียนครึ่งเวลานั้นมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของวินสัน (Vinson, 1981) ที่ว่านักศึกษาภาคปกติและนักศึกษาภาคนอกเวลามีระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าสภาพของกลุ่มนักศึกษาที่วินสัน (Vinson) ศึกษา นั้นแตกต่างจากสภาพของนิสิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์ที่ว่านักศึกษาภาคปกติและภาคนอกเวลาที่วินสัน (Vinson) ศึกษาจะเป็นนักศึกษาที่เรียนกันคนละเวลา คือ ภาคปกติเรียนช่วงกลางวัน ภาคนอกเวลาเรียนช่วงกลางคืน โอกาสที่นักศึกษาสองกลุ่มนี้จะมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย ประสบการณ์ที่ได้รับอาจจะไม่เหมือนกันก็ได้ แต่นิสิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์ที่เรียนเต็มเวลาหมายถึงนิสิตที่เรียนเพียงอย่างเดียวไม่ต้องทำงานประจำระหว่างการศึกษา ส่วนนิสิตที่เรียนครึ่งเวลา หมายถึงนิสิตที่ทำงานประจำอยู่และหาเวลาว่างบางช่วงมาศึกษา การจัดวิชาเรียนที่บัณฑิตศึกษาจัดให้แก่นิสิตไม่ได้แบ่งว่ารายวิชาใดสำหรับนิสิตประเภทใด แต่รวมกันไปหมด นิสิตที่เรียนครึ่งเวลาจะต้องสำรวจดูว่าตนสามารถที่จะเรียนวิชาใดได้บ้าง ซึ่งการเรียนนั้นนิสิตทั้งสองประเภทจะเรียนร่วมกันรับประสบการณ์การเรียนการสอนเดียวกันทำให้นิสิตทั้งสองกลุ่มมีโอกาสพบกันอยู่เสมอและบางครั้งรวมกิจกรรมของภาควิชาด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ อาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้นิสิตที่เรียนครึ่งเวลาไม่มีความรู้สึกแตกต่างจากนิสิตที่เรียนเต็มเวลา จึงทำให้ระดับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

3. ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนิสิตต่อการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีทั้งหมด 19 ตัวประกอบ แต่เป็นตัวประกอบที่ชัดเจนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้เพียง 16 ตัวประกอบ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาวิชา, กิจกรรมการเรียนการสอน, ปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน การประเมินผล, อาจารย์ผู้สอน และกานบพบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิต

ตัวประกอบที่ 1 บทบาทและบุคลิกภาพของอาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษาระบาย
 ด้วยตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะทุกด้านของอาจารย์ผู้สอนทั้งหมด 16 ตัวแปร ตัวแปรที่มีน้ำหนัก
 ตัวประกอบสูงสุด คือ ความเป็นที่เชื่อถือในทางวิชาการ รองลงมาที่สำคัญมากคือ ความ
 เชื่อมั่นในตนเอง, การชวนชววยติดตามความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงของความ
 รู้ใหม่ ๆ, ประสบการณ์ในเนื้อหาที่สอน, เป็นผู้มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี, ความคิด
 ริเริ่มสร้างสรรค์, ความสามารถที่จะประยุกต์ในสิ่งที่เรียนที่สอน, ลักษณะความเป็นผู้นำ
 จะเห็นว่าตัวแปรเหล่านี้บรรยายลักษณะที่มีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการเป็นอาจารย์
 บัณฑิตศึกษา ตัวแปรอื่น ๆ ที่รองลงมาอีก คือ ความเป็นนักวิเคราะห์วิจารณ์, การตรงต่อ
 เวลา, ความมั่นคงทางอารมณ์, ความจริงใจซึ่งเป็นคนสมบัติที่ประกอบให้ตัวอาจารย์มีความ
 สมบูรณ์ในความเป็นนักวิชาการมากขึ้น ตัวประกอบนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จินตนา
 มาพวง (2519), ซาคา บั้วแสง¹, ลักควาลัย ชมมณฑา,² จริยา สิงคินา³

¹ ซาคา บั้วแสง "ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนในระดับอุดมศึกษา
 สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษ
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 100.

² ลักควาลัย ชมมณฑา, "ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนในระดับ
 อุดมศึกษา สาขามนุษยศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการ
 ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 68.

³ จริยา สิงคินา, "ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนในระดับอุดม
 ศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชา
 วิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 85.

และ โรมินน์¹ (Romine)

ตัวประกอบที่ 2 บทบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิตด้านการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา บรรยายด้วยตัวแปรที่แสดงถึงบทบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิตที่แสดงออกด้านการศึกษาในคณะครุศาสตร์ ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ ความพยายามที่จะค้นคว้าและทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาทุกชั้นตอน รองลงมาคือ การอุทิศเวลาให้กับการเรียน, การทำรายงาน และเสนอผลงานที่ได้รับมอบหมาย, ความใฝ่รู้และรักความก้าวหน้า การเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอและตรงเวลา, ความสนใจและความตั้งใจที่ให้กับการเรียน การเป็นผู้มีความรับผิดชอบ, การเตรียมตัวมาก่อนเข้าเรียน, การใช้สถิติปัญหาวิเคราะห์วิจารณ์ ตัวประกอบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของโรมินน์ (Romine, 1974) ซึ่งวิเคราะห์ตัวประกอบจากความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตที่มีต่อประสิทธิภาพการสอน พบตัวประกอบหนึ่งเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้เรียน ได้แก่ บุคลิกภาพของผู้เรียน และการถูกกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตัวประกอบที่ 3 สภาพของหน่วยงานนิสิตบัณฑิตศึกษาคณาจารย์จัดไว้ให้ ตัวประกอบนี้จากผลการศึกษาระดับความพึงพอใจ ปรากฏว่านิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำมาก เหตุผลเนื่องมาจากห้องทำงานของนิสิตที่ภาควิชาฯ ยังไม่มีครบทุกภาควิชา บางภาควิชาไม่มีแต่ไม่เป็นสัดส่วนเอกเทศ หรือมีแต่ไม่เปิดให้นิสิตใช้ ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ บรรยากาศโดยทั่วไปของห้องทำงาน ที่รองลงมาคือ การจัดโต๊ะทำงานให้นิสิตบัณฑิตศึกษาในภาควิชา สภาพของห้องทำงานอำนวยความสะดวกอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และนิสิตสามารถจะใช้สถานที่นั้นสำหรับการศึกษาเพิ่มเติม เช่น การอ่านข่าวสาร, ความเคลื่อนไหวทางวิชาการ หรือผลงานจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยภาควิชาเป็นผู้จัดหนังสือไว้ให้

¹ Stephen Romine, "Student and Faculty Perception of an Effective University Instructional Climate," The Journal of Educational Research, 68(4) (December, 1974) : 139-143.

ตัวประกอบที่ 4 สภาพห้องเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของห้องเรียนที่มีความสมบูรณ์พอสมควรสำหรับการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ สภาพโต๊ะ เก้าอี้ และกระดานดำ รองลงมาได้แก่ การระบายอากาศของห้องเรียน, ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องเรียน, แสงสว่างพอเพียง, ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนิสิต และความสะอาดในกรณีที่จำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ ตัวประกอบนี้แสดงให้เห็นว่าสภาพของห้องเรียนจะต้องอยู่ในสภาพที่ดี ชวนให้เรียน อุปกรณ์ที่จำเป็นจะต้องมีและสะดวกในการหยิบใช้ งานวิจัยที่สนับสนุนตัวประกอบนี้ คือ ผลการศึกษาของ ซาคา บิวแสง (2519) ซึ่งพบว่าตัวแปรการมีสภาพห้องเรียนที่ดี (แสงสว่าง, เสียง, การถ่ายเทอากาศ) พอเพียงเป็นตัวแปรหนึ่งในองค์ประกอบ P₁₂ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษา

ตัวประกอบที่ 5 กานเนื้อหาวิชาที่จัดสอนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งบรรยายถึงลักษณะของเนื้อหาวิชาที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ ความมีประโยชน์ของเนื้อหาวิชา รองลงมาคือ ความน่าสนใจของเนื้อหาวิชา, เนื้อหาวิชาทันสมัยทันต่อเหตุการณ์, ความลึกซึ้งของเนื้อหาวิชา, เนื้อหาวิชาเป็นแนวทางให้นิสิตเกิดความคิดริเริ่มและต้องการค้นคว้าเพิ่มเติม และเนื้อหาวิชาที่เป็นภาคทฤษฎี ตัวประกอบนี้แสดงให้เห็นว่าการพิจารณาเลือกเนื้อหาสำคัญมากในการนำมาถ่ายทอดให้นิสิตระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (2521) ถึงลักษณะของเนื้อหาวิชาที่นิสิตต้องการหาอันคับแรกที่มีความต้องการสูงสุดเรียงตามลำดับจากมากมาน้อย คือ ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้, ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์, ความรู้ใหม่ที่ไม่เคยเรียนมาก่อน, มีการวิจัยค้นคว้าสนับสนุนและความรู้ที่เป็นภาคทฤษฎี เมื่อเปรียบเทียบแล้วจะพบว่านิสิตต้องการเนื้อหาโดยคำนึงถึงการนำไปใช้ประโยชน์มากกว่าความเป็นทฤษฎีของเนื้อหาที่อาจจะไม่สามารถนำไปใช้อะไรได้เลย

ตัวประกอบที่ 6 ลักษณะข้อสอบที่เหมาะสมในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับการสร้างข้อสอบเพื่อนำไปวัดผลการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ เนื้อหาของข้อสอบครอบคลุมในสิ่งที่เรียน รองลงมาคือความยาวของข้อสอบเหมาะสม, การเน้นเนื้อหาของข้อสอบ เน้นในเนื้อหาที่สำคัญ, ความชัดเจนของข้อความ, ข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา และความรู้เกี่ยวกับวิธีการออกข้อสอบของอาจารย์ ตัวประกอบนี้แสดงให้เห็นว่า การสร้างข้อสอบของอาจารย์จะต้องกระทำให้ถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลการศึกษา ความรู้ของอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการออกข้อสอบเป็นสิ่งจำเป็นที่มีผลต่อความพึงพอใจด้านการประเมินผล

ตัวประกอบที่ 7 วิธีสอนของอาจารย์ที่เหมาะสมในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับวิธีสอนของอาจารย์ในห้องเรียน ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ การอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นที่เข้าใจได้ รองลงมาคือ การเปรียบเทียบเนื้อหาให้เห็นความสัมพันธ์กับชีวิตจริงและสังคม, การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายขณะที่สอน การยกตัวอย่างประกอบที่น่าสนใจ และความเหมาะสมของการแบ่งเวลาให้กับเนื้อหาแต่ละเรื่อง ตัวประกอบนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเทคนิคที่อาจารย์จะสอนว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้บัณฑิตที่มีความเข้าใจในเนื้อหาได้ง่าย ตัวประกอบนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จินตนา มาพวง (2519), ลักคาร์ลีย์ ชมมณฑา (2519), ซาคา บัวแสง (2519), โรมินน์ (Romine, 1974) ยอนและซัสเซนราธ (Yonge and Sassenrath, 1968)

ตัวประกอบที่ 8 บุคลิกภาพของนิสิตบัณฑิตศึกษานั่งกรมกับเพื่อน บรรยายด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ของนิสิตกับเพื่อน ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ การเป็นผู้มีความจริงใจต่อผู้อื่น รองลงมาคือ การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี, การรับฟังความคิดเห็นและยอมรับเหตุผลของผู้อื่น, การมีบทบาทและรวมกิจกรรมของกลุ่มและเพื่อน นิสิตช่วยกระตุ้นให้เพื่อนนิสิตอื่น ๆ มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษากันว่า ตัวประกอบนี้แสดงให้เห็นว่า การมีมิตรแท้ในระหว่างการศึกษาอยู่เป็นสิ่งจำเป็น และมีผลต่อความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน ตัวประกอบนี้สอดคล้องกับการศึกษาตัวประกอบความพึงพอใจ ความสัมพันธ์กันสังคมและการทำงานกับเพื่อน ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปร ชีวิตในคณะวิชา กับเพื่อน

นิสิต, การทำงานและศึกษาร่วมกับเพื่อนนิสิต, ปริมาณงานที่ต้องทำในรายวิชาและปฏิสัมพันธ์
 ด้านสังคมกับอาจารย์ ซึ่ง เฟลด์ และไกลส์ (Feild and Giles, 1980) ได้ศึกษาไว้

ตัวประกอบที่ 9 หลักการประเมินผลการเรียนที่เหมาะสมในระดับบัณฑิตศึกษา
 บรรยายด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับกระบวนการวัดและประเมินผลของอาจารย์ในรายวิชาที่สอน
 ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ การตัดสินให้อันดับคะแนน (grade) กระทำโดย
 อาศัยหลักการวัดผลทางการศึกษา รองลงมาคือความยุติธรรมในการให้คะแนนของอาจารย์
 ความเป็นปรนัย (Objectivity) ของการให้อันดับคะแนนของอาจารย์, ความพึงพอใจ
 ของนิสิตต่อการได้รับอันดับคะแนนแต่ละรายวิชา และความรวดเร็วในการตรวจและแจ้งผล
 สอบ ตัวประกอบที่มีผลการวิจัยที่สนับสนุนคือ ผลการวิจัยของ จินตนา มาพวง (2519)
 และ ซาคา บัวแสง (2519)

ตัวประกอบที่ 10 บทบาทของนิสิตแสดงถึงความมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
 บรรยายด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับการแสดงออกของนิสิตในกิจกรรมการเรียนการสอนภายใน
 ชั้นเรียน ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ ความกล้าในการซักถามปัญหาเมื่อยังไม่
 เข้าใจ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในชั่วโมงเรียน, การแสดงความคิด
 เห็นในชั่วโมงเรียน และความรู้พื้นฐานของเพื่อนนิสิตด้านวิชาการ ตัวประกอบนี้แสดงให้เห็น
 ว่าการเรียนแบบเป็นศูนย์กลาง (active learning) และมีความรู้ด้านวิชาการดี
 ของเพื่อนนิสิตมีผลต่อความพึงพอใจของเพื่อนนิสิตด้วยกัน

ตัวประกอบที่ 11 ความมีคุณธรรมและมีมนุษยสัมพันธ์ของอาจารย์ที่มีต่อนิสิต ซึ่ง
 บรรยายด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ด้านคุณธรรมที่มีต่อนิสิต ตัวแปรที่มีน้ำหนัก
 ตัวประกอบสูงสุด คือ ความเป็นกันเอง รองลงมาได้แก่ ทักษะที่ต่อนิสิต, การให้ความ
 ช่วยเหลือนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน, ความจริงใจ, ความมีคุณธรรมและยุติธรรม, ความ
 มั่นคงทางอารมณ์ สุขุมรอบคอบใช้เหตุผลตัดสินปัญหาและการเปิดโอกาสให้นิสิตซักถามปัญหา
 ตัวประกอบนี้แสดงให้เห็นว่า ลักษณะที่เป็นมิตร เป็นกันเอง และการได้รับการไว้วางใจจากนิสิต
 เป็นสิ่งสำคัญมากที่มีผลต่อความพึงพอใจของนิสิต ตัวประกอบนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์
 ตัวประกอบของ จินตนา มาพวง (2519), ยอนและซัสเซนราธ (Yonge and Sassenrath,
 1968) และ จริยา สิงคณิก (2519)

ตัวประกอบที่ 12 การบริการวิชาการของห้องสมุด บรรยายด้วยตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุดเรียงตามลำดับจากมากมาหาน้อย คือ การป้องกันการสูญหายของตำราและเอกสาร, การรักษาระเบียบการใช้ห้องสมุดของนิสิต, ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหนังสือบนชั้นวางหนังสือ และความเพียงพอของหนังสือที่เป็นภาษาไทยในห้องสมุด จากผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่ออานห้องสมุดคณะครุศาสตร์ พบว่าระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำ ตัวประกอบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ณพิศร กฤติกากุล¹ ซึ่งพบว่านิสิตบัณฑิต คณะครุศาสตร์ เสนอให้ปรับปรุงการจัดเรียงหนังสือให้เป็นไปตามลำดับชั้นเพื่อจะหาได้ง่ายไม่สับสน ควรเพิ่มหนังสือวิชาการให้มากและจัดหาหนังสือให้ทันสมัย หนังสือเก่าควรจำหน่ายออกบ้าง นอกจากนี้ยังพบว่านิสิตประมาณ 34.6% เข้าไปใช้ห้องสมุดเพื่อมาเวลาและพักผ่อน ปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่ง คือ หนังสือที่เป็นภาษาไทยไม่พอกับความต้องการของนิสิตซึ่งการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความจำเป็นจะต้องใช้การค้นคว้าอย่างลึกซึ้งด้วยตนเอง นิสิตต้องการให้ห้องสมุดเพิ่มจำนวนหนังสือ และวารสารให้มากขึ้นเป็นอันดับแรก

ตัวประกอบที่ 13 การเตรียมการสอนของอาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับการวางแผนบทเรียนเพื่อจะสอนนิสิต ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายในการสอนที่อาจารย์แจ้งให้ทราบ รองลงมาคือความสมบูรณ์ของประมวลการสอน, การวางแผนและเตรียมกิจกรรมการสอนก่อนลงมือทำการสอน, การลำดับขั้นตอนของเนื้อหา, ความชัดเจนของการอธิบายที่จะทำให้เข้าใจ

¹ ณพิศร กฤติกากุล, "ปัญหาของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัยในการใช้ห้องสมุดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2519" (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 197-195 และ 2515-221.

ง่ายและความเหมาะสมของการแบ่งเวลาให้กับเนื้อเรื่องแต่ละเรื่อง ตัวประกอบนี้แสดงให้เห็นว่า การบอกให้นิสิตทราบถึงวัตถุประสงค์ และมีการเตรียมการสอนอย่างมีระบบมีผลต่อความพึงพอใจของนิสิตอย่างมาก ตัวประกอบนี้มีผลการวิจัยที่สนับสนุน คือ ผลการวิเคราะห์ตัวประกอบจากการศึกษาของ ยอนและซัสเซนราธ (Yonge and Sassenrath, 1968), จินตนา มาพวง (2519) และ สุชาดา บัวแสง (2519)

ตัวประกอบที่ 14 การจูงใจให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับการกระตุ้นที่อาจารย์กระทำต่อนิสิตเพื่อให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ การกระตุ้นให้นิสิตอยากค้นคว้าเพิ่มเติม รองลงมาคือ การกระตุ้นให้นิสิตร่วมแสดงความคิดเห็น และโอกาสที่อาจารย์ให้กับนิสิตในการแสดงความคิดเห็น ตัวประกอบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ยอนและซัสเซนราธ (Yonge and Sassenrath, 1968) และ ชาคา บัวแสง (2519)

ตัวประกอบที่ 15 การจัดกิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมให้ประสบการณ์แก่นิสิต ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าที่นิสิตศึกษาด้วยตนเอง ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ การสอนที่ทำให้พบวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รองลงมาคือ การสอนที่ใหลงมือปฏิบัติเพื่อจะนำไปใช้งานได้ และประโยชน์ที่ได้รับจากการทำรายงานและศึกษาค้นคว้าตามที่อาจารย์กำหนด จากตัวประกอบนี้แสดงให้เห็นว่า การทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่ว่าจะเป็นการทำรายงานซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้า การได้ปฏิบัติจริง ๆ ตามหลักวิชาหรือการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งได้เรียนรู้ถึงวิธีการสอนของอาจารย์ มีผลต่อความพึงพอใจของนิสิต ดังนั้น การสอนของอาจารย์จำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากการบรรยายเพียงอย่างเดียว ให้เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้ามากขึ้นด้วยตัวเอง

ตัวประกอบที่ 16 การจัดบรรยากาศในห้องเรียน บรรยายด้วยตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสอนของอาจารย์ภายในห้องเรียน เป็นวิธีการเสริมให้บรรยากาศในห้องเรียนน่าเรียนน่าสอนมากขึ้น ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด คือ การใช้อุปกรณ์ได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและเวลา กับการใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบไม่ซ้ำซาก รองลงมาคือ การจัดสภาพ

ห้องเรียนที่ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในห้องเรียน ตัวประกอบนี้แสดงให้เห็นถึงการสอนของอาจารย์ว่าจะ เป็นแบบบรรยายตลอดไปไม่ได้ การเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและเวลา และต้องใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ แบบเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ตัวประกอบนี้สอดคล้องกับของผลการศึกษาของ ยอน และซัสเซนราท (Yonge and Sassenrath, 1968).

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้และวิจัย

1. จากการค้นพบระดับความพึงพอใจของนิสิตทั้ง 6 ค่ายของกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าความพึงพอใจด้านปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอนในเรื่องของสมุด และห้องทำงานนิสิตที่ภาควิชาจัดไว้ให้ มีระดับความพึงพอใจต่ำกว่าค่านอื่น ๆ ทั้งหมด เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของห้องสมุดจะเห็นว่าห้องสมุดเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะระดับบัณฑิตศึกษา เพราะนิสิตบัณฑิตมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุด เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของห้องพักนิสิตที่ภาควิชาจัดไว้ให้ ห้องพักนิสิตที่ภาควิชา เป็นบ่อเกิดของปัญญา คือเป็นสถานที่ที่นิสิตจะได้ออกเถียงอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ หรือศึกษาเพิ่มเติม ทำให้เกิดแนวคิด เหตุผล ที่คนส่วนใหญ่ยอมรับ บัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์ควรจะได้ทำการปรับปรุงทั้งสองด้านนี้เป็นการเร่งด่วน เช่น จัดซื้อหนังสือที่จำเป็นและใช้มากทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศให้เพียงพอ และกระจายเนื้อหาให้ครบทุกภาควิชาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ปรับปรุงการบริการของเจ้าหน้าที่และระเบียบการใช้ห้องสมุด ให้ทุกคนตระหนักใน ความสำคัญของห้องสมุด ปรับปรุงสถานที่ให้เป็นสถานที่ที่นิสิตอยากจะมาศึกษาค้นคว้า เช่น การระบายอากาศของห้องอ่านหนังสือ มีให้มีอากาศร่อนอบอวลเกินไป นอกจากนี้ การรับฝากของและการป้องกันการสูญหายเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องมีการละเลยในสองสิ่งนี้ทำให้เกิดการสูญหายของตำราและเอกสารในห้องสมุด ซึ่งจะพบว่ามีชื่อหนังสือในบัตรรายการ แต่ไม่สามารถจะหาหนังสือในชั้นหรือในห้องสมุดได้ การปรับปรุงด้านอื่น ๆ ผู้บริหารควรสนใจและพิจารณาการปรับปรุงให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังข้อเสนอแนะของ ฌีพร (2521) ได้เสนอให้ปรับปรุงห้องสมุดคณะครุศาสตร์ถึง 7 ด้านด้วยกัน

ในเรื่องของห้องพักนิสิตที่ภาควิชา ควรจะจัดให้มีห้องพักนิสิตที่ภาควิชาครบทุกภาควิชา เพราะนิสิตบัณฑิตมีปัญหาในเรื่องที่ทำงานมาก บางครั้งมีความจำเป็นที่จะต้องประชุมอภิปราย แต่ไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมได้ คงต้องกระทำตามมุมหน้าห้องเรียนหรือห้องสมุด ซึ่งสร้างความรำคาญให้แก่ผู้อื่น ส่วนจะโชโตะในสนามพักผ่อนบริเวณคณะครุศาสตร์ก็ไม่สะดวก ทั้งนี้เพราะนิสิตปริญญาตรีมีจำนวนมาก จำนวนโตะไม่เพียงพอ ดังนั้น เพื่อให้

วิสัยทัศน์ได้มีการพัฒนาในตนเองอย่างเต็มที่ในการศึกษาหาความรู้ ควรที่จะได้มีการปรับปรุง
ค่านิยมและห้องปฏิบัติการที่ภาควิชาเป็นการริบควนเป็นอันดับแรก

2. ภาควิชาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ควรจะได้ใช้ข้อมูลจากการวิจัยนี้เป็นแนว
ทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนที่ภาควิชาอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของ
บัณฑิตที่จะสำเร็จการศึกษาในรุ่นต่อไป ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะนำความรู้เหล่านั้นไป
พัฒนาประเทศชาติต่อไป

3. บัณฑิตวิทยาลัยควรจะใช้ข้อมูลนี้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายพัฒนาการบัณฑิต
ศึกษา คณะครุศาสตร์ เพื่อให้บรรลุปณิธานของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ควรทำการศึกษารวบรวมในเรื่องนี้กับบัณฑิตศึกษาคณะอื่นๆ ด้วยนอกเหนือจากคณะ
ครุศาสตร์ เพื่อจะได้ข้อค้นพบอันเป็นแนวทางในการพัฒนาการบัณฑิตศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย ให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้มีความเป็น
เลิศทางวิชาการ และบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 5 ของจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ซึ่งเน้นด้านการบัณฑิตศึกษา

5. ควรมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ประกอบการประเมิน
การสอนจากนิสิต นอกจากนี้ การคัดเลือกอาจารย์บัณฑิตศึกษาควรพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่รัดกุม
และเหมาะสม

6. ควรมีการติดตามผลและประเมินการผลิตบัณฑิตในช่วงทุกๆ 3 - 5 ปีที่ผ่านมา
เพื่อเป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการเรียนการสอนว่าจะต้องปรับปรุงในด้านใดบ้าง และ
มีสาเหตุมาจากอะไร